

**ДРАМА КЕЙІПКЕРЛЕРІНІҢ СӨЙЛЕУ ІС-ӘРЕКЕТІН АУДАРУ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
(У. ШЕКСПИРДІҢ «КОРОЛЬ ЛИР» ТРАГЕДИЯСЫ НЕГІЗІНДЕ)**

Тілеулинова П.Б.¹

¹2 курс магистранты, мамандығы «М 056 – Аударма ісі, ілеспе аударма»
Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері
университеті, Алматы, Қазақстан,
e-mail: tleuinova.1996@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақала драма аудармасының ерекшеліктерін тек кейіпкерлердің сөйлеуіне негізделген әдеби шығарманың ерекше түрі ретінде талдауға арналған. "Король Лир" кейіпкерлерінің түпнұсқадағы және орыс және қазақ тілдеріне аудармаларындағы сөздерінің ерекшеліктері қарастырылады. Пьесаны таңдау отбасы тақырыбының, қазіргі қоғамдағы ұрпақтар арасындағы қарым-қатынастың маңыздылығына байланысты.

Тірек сөздер: аударма, пьеса, сөйлеу әрекеті, кейіпкердің сөйлеу әрекеті.

Аударма – ұлттық және әлемдік мәдени үрдістернің бастапқы нышандарының бірі. Бұл арқылы ол белгілі бір халықтың және онымен қарым-қатынастағы басқа да елдердің әр дәуірдегі мәдениеттің тарихи және ұлттық ерекшеліктері белгіленеді. Адамзат тарихында бір-бірінен тілінің бөлектігіне қарай топтасқан адамдар қауымдастығы қалыптасқаннан-ақ әртүрлі тілді қауымның, топтың өзара түсінісіп, тілдесуіне дәнекер болатын «қостілді» адамдар (тілмаштар) пайда болған. Жазба аудару қалыптасқан тұстан бастап-ақ тәржіма халықтың мәдени-қоғамдық өмірінің алуан тіршілігімен қатар өріліп, біте қайнасып жататын күрделі құбылысқа айналды.

Көркем әдебиет – қоғамның рухани, философиялық, эстетикалық құндылықтарын жеке тұлғаның өмірі мен сана-сезімдерімен байланыстырып, образ арқылы сомдайтын айырықша күрделі сала. Оның әдебиет қисынынан туындайтын жазушылық шеберлік, әр жазушының қаламгерлік даралығы (ситлі) мен таланты, эстетикалық функцияны, мазмұн мен пішінді жеткізудегі жазушының танымдық-психологиялық қабілет-деңгейі сияқты сан алуан проблемалары бар. Көркем әдебиет тілінің де, өзге функционалдық стильдерге қарағанда, иірімі мол, ол оның негізгі қызметі – эстетикалық функциясымен тығыз байланысты. Бұл – арнаулы ақпаратты әдебиеттен басты айырмасы. Көркем әдебиеттің екінші және маңызды белгісі – оның образдылығы, жалпыхалықтық тілдік қордағы элементтерді пайдалану мүмкіндігінің болуы. Белгілі ғалым Е.Жанпеисовтың пікірінше, бұл - «көркем шығарма тілінің өзіндік табиғатын, өзіндік сөз қиюын айқындайтын» басты факторлар [1, 23 б.].

Көркемөнер ретінде аударма әдебиет жеке адамға ақиқат өмірдің сырлы суретін барынша жеткізуі керек. Көркемделіп жасалған ақиқат дүниенің

бейнесін жасап шығаратын құрал – тіл. Тәржімашының алдында екі жақты, бір бірінен ауыр, екеуінің де таразысы тең қос міндет тұрады:

- түпнұсқаның мазмұнын, сюжетін, түпнұсқа авторының негізгі идеясын мүмкіндігінше толық сақтау;
- аударылатын тілдің табиғи заңдылықтарын, нормаларын қадағалау.

Зерттеуші А.М. Алдашева көркем аударманың мынадай айырым-белгілерін ұсынады:

а) көркем аударма – ойлаудың образдылық типінің жемісі: демек, мұндақ индивидуалдық даралық, шығармашылық ізденіс бар; бірақ

ә) ізденістің шеңберіне шек қойылады, өйткені аудармашының алдында жатқан мазмұны-құрылымы дайын мәтін шығармашылық еркіндікке жібермейді;

б) көркем аударма да төл әдебиет сияқты эстетикалық қызмет атқаруы керек;

в) көркем аударма да төл әдебиет сияқты тұшымды, кедір-бұдырсыз оқылуы қажет;

г) сондықтан аудармада қазақ тілінің табиғи күйі, сөз қолдану, емлелік нормалары сақталуға тиіс [2, 3-12 бб.]

Кез келген аударманың ең негізгі қағидасы – ол аударма мәтінінің сапасы, демек аудару үрдісінің нәтижесі, аударманың түпнұсқаға мағыналық жақындығы. Сондықтан аудармашы әрекетінің нәтижесі – аударма мәтінінің түпнұсқаға эквивалентті, сәйкесті болуы. Бұл – қазіргі аударматану талаптары. Бұрын-алды аударма теориясы қалыптаса бастаған кезінде көркем шығармаларының аудармасы, қоғам сұранысына сай, басымдырақ болып, аудармашының шығармашылық шабытына мазмұн эквиваленттігі сияқты қатаң талаптар кедергі жасамай, еркін аударма қанат жайғанын орыс классиктердің қазақ тіліндегі аудармаларынан байқауға болады. Әр шығарманың өз белгісі, өз сипаты болуы – шығармашылық ізденістің жемісі. Әрбір жазушының өз тілі, стилі бар; жазушы даралығы арқылы тілдік құралдар, сөз қазынасы өзгеше ұжымдасады, өзгеше дәнекерлеседі. Осы тұрғыда қазақ аударма теориясы негізін қалаушылардың бірі, М.Әуезов «жақсы үлгілі аударма тәжірибелерін жеткіліксіз, үстірт зер салу, шетендеп қана зерттеуге» сын пікір беріп, «ал, асылында, ондай аудармаларды бүкіл егжей-тегжейіне жете, жан-жақты талдау аса мәнді шарт, талдағанда шығарманың идеялық-көркемдік қасиеттерін аударманың бойына қалай сіңіргендігін, образдылығын, түпнұсқаның ырғақтық, үндестік, шумақтық, ұқсастық, нәзік ұғымды тетіктерін, авторларының сөз өнеріндегі өзіне тән ерекшелігін, тарихи нышандарын беруде аударма өнерінің бұрынғы-соңғы аударма істерінен мүлде басқаша екендігін дәлелдеу әбден керекті міндет» деп пайымдайды [3].

Көркем әдебиет көп жанрлы, көп түрлі сала, оның ішінде драма, тек қана кейіпкерлер репликаларымен құрылуына байланысты, ерекше орында. Драматург шеберлігі – әрбір кейіпкерді өзіне ғана тән тілмен сөйлетіп, сөйлеген сөздері арқылы оның мінез-құлқы, жүріс-тұрысын сомдап, қоғамда

орын алған қайшылықтар мен идеяларды толыққанды суреттеуде. Осы тұрғыдан қайта өрлеу дәуіріндегі ағылшын театрының биік шыңы болған Уильям Шекспирдің драматургиялық шығармашылығы және оның аудармаларын зерттеу – аударматанудың көкейкесті мәселесі.

Сонау кезеңдерден өтіп, қазақ сахнасына келіп жеткен Шекспир шығармашылығының бүгінгі күнде орны ерекше. Бір ғана ұлттық театрымызда емес, жалпы әлемдік театр өнерінде классикалық туындыларға ат басын қайта бұрып, бүгінгі күн ыңғайына қарай, керемет сахналық әдістермен көркемдік жаңа рең беру арқылы көрермен көкейіне ұялату дәстүрге айналып отыр. Соңғы жылдары қазақ театрларының ренессанс дәуірінің ұлы драматургы У.Шекспир трагедияларына қайта қол арта бастауын осындай кемелденудің көрінісі деп бағалаймыз. Осы тұрғыда зерттеуші Ә. Дүнгененова мақаласында келтірген театртанушы Меруерт Жақсылықованың тұжырымдамасы: «Аударма пьесалар, оның ішінде ұлы Шекспир пьесаларын сахналау – театр үшін үлкен сын. Шекспир шығармаларын сахналаудан театрдың бүгінгі шығармашылық мүмкіндігі, режиссердің ой-тұжырымы, жинақтаған тәжірибесі мен білімі және актерлердің кәсіби шеберліктері сынға салынады. Классикаға айналған драмалық дүниелерден біздің заманымызға тән үндестік табу, қазіргі көрерменді қызықтырып, өткен күндер оқиғасынан оларға керекті мән-мазмұн іздеу ең басты шарт» – орынды да өзекті екені еш күмән туғызбайды [4,1б.]. Ұлы Шекспир драматургиялық шығармашылығындағы «Король Лир» (1608) трагедиясының ерекше орны қазіргі заманда аса өзекті болып отырған отбасы, соның ішінде ұрпақ, буын сабақтасының үзілмеу мәселелерімен үндестігінде [5].

Бұл классикалық пьесаның көтерген рухани, моральдық құндылықтар мәселелері, драматургтың шеберлігі, әлеуметтік сұранысқа әрқашан ие болуы аудармашылардың қызығушылығын арттырады. Мысалы, «Король Лир» орыс тіліне Н. Гнедич (1808), А. Дружинин (СПб, 1857); С. Юрьев (М., 1882); Т. Щепкина-Куперник (М.-Л., 1937); Б. Пастернак (М., 1949), Г. Кружков (М., 2013) [6] т.б. Ал ХХ ғасырдың екінші жартысынан бері «Король Лир» драмасының аудармалары ол кездегі КСРО, Ресейде терең зерттеле басталды. Оның себебі, біріншіден, пьеса идеясының құндылығында болса, екіншіден, аударма кем дегенде 50 жыл сайын жаңарып отыру қажет деген ойды ұстанатындар да болған. Әр аудармашының өзіндік стилі, ерекшелігі бар. Және орыс тіліндегі аудармаларды салыстыра зерттеген ғылыми жұмыстар да бар. Драма аудармасының негізгі проблемасы – сөз таңдау қағидаларымен тығыз байланысты. Себебі аударманы бағалаудың екіжақты межесі – түпнұсқаның коммуникативті-функционалдық белгілерін (мазмұнын, идеясын, автордың стилін) сақтау және екінші тілде оқитын аударма реципиенттерінің қабылдау ерекшеліктерін ескеру. Түпнұсқаның эстетикалық-көркемдік құндылығын сақтау және қазақ тілінің нормаларын қадағалау міндеттеріне сәйкес көркем аударма жасау кезінде шығармашылық ізденістеріге тән ерекшеліктер мынадан көрінеді:

- жана сөз, фразалар үлгілерін қалыптастыру; түпнұсқадағы тұлға-бітімі тосын реалия атауларының қазақша немесе орысша баламаларын беру;
- екіншісі – образды орамдар, эмотивтік қалдар жасауға қатысты: көркем аудармадағы жалпыхалықтық образдылық элементтері, яғни пайымдау мен ұлттық бітімнің, мәдени ерекшеліктердің негізінде жасалған халықтық образды стереотиптер, тұрақты тіркестер қолдану;
- үшіншіден, аудармашы ретінде түпнұсқадағы теңеулерді, фразалардың, паремиялардың экспрессивтік күш-қуатын әлсіретпеу.

Осы тұрғыдан Кенттің ашуға булыққан Лирді сабасына түсіру мақсатында айтқан мына бір сөздерінің аударма нұсқаларына қарасақ, «*Revoke thy gift / Or, whilst I can vent clamour from my throat, / I'll tell thee thou dost evil*»

– «*Возьми назад свое решение, / А то, куда крика в глотке хватит, / Твердит я буду: сделал плохо*» (пер. Кузмина) [7, 161 б.].

– «*пока дышать могу я*» (пер. Дружинина, 2001, I, 1) [8];

– «*пока в груди дыханье*» (пер. Щепкиной-Куперник 1993) [9];

– «*пока дышу*» (пер. Пастернака) [10, 435 б.];

Ал қазақ тіліндегі Әбіш Кекілбаевтың аударма нұсқасында:

– «*Өлтірсең де айтарым – Бар сұмдықты бастан тұрған өзіңсің!*» (Шекспир, Кекілбаев аудармасы, 2001) [11]

М. Кузмин Шекспир аудармасында дерексіз сылап-сыйпаудың, қаншалықты дәрекі болса да, «жұмсартып, жылтыратудың» қажеті жоқ дейді. Яғни, оқырманға түпнұсқадағы кейіпкердің эмоциясын, образын жеткізу үшін, тым дәрекі көрінгенімен, дәл сол күйінде жеткізу маңызды, аударма эквиваленттілігіне жетудің белгісі ретінде қарастырылады.

Сондай ойды ұстанғандардың бірі – белгілі аудармашы Осия Сорока. Ол да Шекспир мәтінінің дәрекілігінен қорықпау қажет деп есептеген. Және мысалы осындай:

«*Behold yond simpering dame, / Whose face between her forks presages snow; / That minces virtue, and does shake the head / To hear of pleasure's name; / The fitchew, nor the soiled horse, goes to't / With a more riotous appetite*». деген үзіндіні «*Вон у жеманной дамы / Лицо пророчит снег в развилке ног. / Уж так чиста, что ей про наслажденье / И не упоминай. Так вот она / Хорихи похотливей, кобылицы / Раскормленной ярей...*» (Шекспир, перевод Сороки, 1990, IV, 6), деп аударса [12], ал Щепкина-Куперник (1937) оны сәл жұмсартып:

«*Смотри на эту чопорную леди, Чей вид пророчит лед у ней внутри; / Чиста притворно, головой качает, / Едва услышав слово “наслажденье”, / Но в сладострастье нет жадней её / Хорёк иль молодая кобылица*» - деп аударған [9].

Бұл тұрғыдан Әбіш Кекілбаев түпнұсқа образының өзіндік ерекшеліктерін сақтай отырып, сонымен қатар аударма реципиенті, яғни қазақ ұлттық мәдени ұстамдары шеңберінде өте жақсы жеткізе білген. Әбіш Кекілбаев:

Мынау, ұрғашы деген дозақы

Бет-аузына қарасаң — тұнып тұрған иман, рахым,

Періште деп қаласың,

*Төсекте көрсең, ал енді,
Құтырған құзғын сияқты*

Тірілей қақтар сөліңді – деп аударған [11].

Көркем аударманы талдау мәселесі – әдебиет ғылымы мен тіл ғылымының ұштасқан жерінде қарастырылуға тиіс, терең стильдік талдауды қажет ететін күрделі сала. Мазмұны, идеясы, сюжеті, құрылымы дайын мәтінде тілдік құралдардың еркін қолданылуы; аудармашы-қаламгердің жалпыхалықтық қордағы сөздерді, фразаларды пайдалануы, өз тарапынан жаңа сөз тұлғалары мен тың тізбектер жасауы – көркем аудармадағы ойлаудың образдылық типінің нәтижесі.

Сонымен қатар, пьеса аудармасында қабылдаушыға түсінікті, әрі аударма тілінің өкілдерінің мәдениетіне тән болуы да шарт. Мысалы, «*Now, by Apollo,*» деген тармақта «*Apollo*» (лат.) ежелгі грек, рим мифологиясы мен дініндегі ем, сәуегейлік, данышпандық, өнер, күн тәңірі [9]. Орыс тілі аудармаларының бәрінде «*Аполлон*» деп қалдырылған болса, Әбіш Кекілбаев аудармасында «*Құдай куә...*» деп аударылған [11]. Егер тек жазбаша аударма болса, «*Аполлон*» деп аударып, түсіндірме беріп кетуге болар еді. Алайда бұл драма ретінде аударма көрерменіне түсінікті болу мақсатымен ғана шектелмей, оның ойы, сана-сезімі, эмоцияларына әсер ету үшін «*құдай*» деп аударған. Себебі, қазақ халқы үшін «*Аполлон*» тек ежелгі грек, рим мәдениетінің аясында сұлулық құдайы ретінде танымал болып, оның ‘сұлулық’ семантикалық компоненті ‘әулиелік’, ‘құдай’ компонентінен басым екенін ескеруі аудармашының айтарлықтай тапқырлығы мен жетістігіне жатады.

Көркем мәтін оқырман әрқашан тани білмейтін ақиқатты өмір туралы мәліметтер бұлағы болып табылады. Әсіресе, бұл өзге тілдік оқырманға қатысты, өйткені, көркем мәтін автордың туған мәдениетіне тән ақпаратқа қанық болады. Мәдениетаралық байланыстың танымал формасының біріне көркем аударма жатады. Дарынды автор туғызған көркем мәтін сол жазылған тілдің фонетикасы, лексика мен грамматикалық құрылысы ерекшелігімен ғана емес, содай-ақ, сол тілдің өзіндік экспрессивті-стилистикалық құралдар жүйесін көрсетіп, тілдің жарқын «кескінін» салады. Сонымен бірге әрбір көркем мәтін өзінің стилистикалық кодымен де ерекшеленеді.

Аударма мәтінде жасалған ақпараттың барлық қажетті жақтарын сақтау үшін аудармашы грамматика, лексика мен стилистиканы жақсы білуімен қатар, тарихи-мәдени әрі лингвомәдениеттанулық сипат туралы базалық білімі болуы қажет. Сонымен қатар тіл мен ұлттық мәдениеттің арасындағы тарихи-этникалық сабақтастықты, тұтастықты бірнеше тілдегі жазба нұсқаларды жетік оқи алатын, тілдер мен мәдениеттердің қыр-сырына үңілген адам жітірек байқайды. Мәдениеттегі айырмашылықтар әртүрлі тілдердегі сөздердің денотаты бірдей болса да, коннотативтік семантикасының (сөздің эмоционалды бояуы) әртүрлі болуына ықпал етеді.

Мысалы, Шекспирдің «*God's spies*» деген сөзі «*құдайдың тыңшысы*» деген мағынада. Оны орыс аудармашылары ішінде М.Кузмин «*Божьи соглядатаи*» деп аударған. Және бұның себебі «*соглядатай*» орыстың

тыңшы деген мағынадағы ескі әдеби сөз болып табылады. Бұл шығарма 1605-1606 жылдары жазылғандығын ескерсек, аудармашы да сол заманның көркем әдебиет стилінде жеткізуге тырысқан. Оған дәлел – орыстың жазушысы В.В. Набоковтың 1930 жылы жарыққа шыққан «Соглядатай» атты тыңшылық жайлы кітабы.

Ал, енді қазақ тіліндегі аудармаға келетін болсақ, Әбіш Кекілбаев: «Тәңірінің секілді

Екі зайып ерен шілтені» - деп аударған.

Және бұл көне түркі елдерінің ежелгі тіркесі. Оның негізгі мағынасы, мұсылмандар арасында сопылық ілім ықпалымен тараған түсінік бойынша, ерекше қасиеттерге қол жеткізген әулиелер [12]. Стыльдік тұрғысынан бұл өте тартымды, әрі тапқыр балама болғанымен, түп мағынасы сай келмейтіндігін байқауға болады.

Қорыта келе, пьеса аудармасы – үлкен жұмысты, еңбекті қажет ететін дүние. Және бұл жерде тілдік прагматика, оқырманға, я тыңдарманға түпнұсқа мағынасын, стилін жеткізе алатын сөйлеу актісі, сондай-ақ ел мен ел арасындағы мәдени аспектілерді қатаң ескере отырып, жасалатын жұмыс. Жоғарыда атап кеткендей, Шекспир шығармашылығын, оның ішінде «Король Лир» трилогиясын бір емес, бірнеше аудармашылардың жылдар бойы зерттеу арқылы аударғанын көрдік. Және әр аудармашының өзіндік мықты әрі әлсіз тұстары бар екені анық. Ал, осы бір туындыны қазақ тіліне Әбіш Кекілбаев тәржімалап, қазақ ұлтының мәдениетіне, тілдік бейнесіне сай етіп, жоғары деңгейде аударма білген.

ӘДЕБИЕТ

[1] Жанпейісов Е. М.Әуезовтің "Абай жолы" эпопеясының тілі: Тарихи-Ж 26 этимологиялық байқаулар, материалдар / Е. Жанпейісов. - Алматы: Ғылым, 1976. – 168 б.

[2] Алдашева А.М. Аударматану: лингвистикалық және лингвомәдени мәселелер. – Алматы: Арыс, 1998. – 215 б.

[3] Әуезов М. Көркем аударманың кейбір теориялық мәселелері // Көркем аударманың кейбір мәселелері (мақалалар жинағы). – Алматы: Қазмемкөркемәдебас, 1957. – 3-12 бб. – <https://el.kz/news/archive/content-3679/>

[4] Дүнгененова Ә. Көкше тарихындағы Король Лир // Мақала. – Oner.kz, 2019.

[5] King Lear. – Published August 1st 1997 by Bloomsbury Academic – 464 p.

[6] Король Лир Переводы на русский язык –

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C_%D0%9B%D0%B8%D1%80

[7] Шекспир В. //Пьесы в переводе М. Кузмина. – М.: Московский рабочий, 1990. – 435 с.

[8] Шекспир. Король Лир. (1856) // Перевод А. Дружинина. – Современник, 60, 12, I. – С.169 –342.; Шекспир В. Король Лир. Перевод А. Дружинина. – С.-Пб.: Изд. дом «Кристалл», 2001. – 191с. URL: http://lib.ru/SHAKESPEARE/shks_lear4.txt

[9] Шекспир В. Король Лир (1937) // Перевод Т. Щепкиной-Куперник. СПб.: Лениздат, 1993. –

https://thelib.ru/books/shekspir_vilyam/korol_lir_perevod_schepkinoykupernik-read.html

[10] Шекспир. Король Лир (1949). Пер. Б. Пастернака. – М: Гослитиздат, 1960. – 435 с.

[11] Шекспир, перевод О.Сороки, 1990, IV, 6 - https://theatre-library.ru/files/sh/shakespeare/shakespeare_1911.doc

[12] Кузнецов Н. “Король Лир” на казахском языке: пер. А. Кекилбаева // Казахстанская правда. – 2001, 22 февраля

REFERENCES

[1] Janpeisov E. M. Áýezovtiń "Abai joly" ерепсасының тили: Тарихи-26 etimologıalyq baiqaýlar, materialdar. (Language of Auezov's epic "Abai's way": Historical-26 etymological observations, materials). Almaty: Gylym, 1976. 168 p.

[2] Aldasheva A.M. Áýdarmataný: lingvistikalyq jáne lingvomádenı máseleler. (Translation Studies: Linguistic and Linguocultural Issues). Almaty: Arys, 1998. 215 p.

[3] Áýezov M. Kórkem áýdarmanýń kebir teorıalyq máseleleri. Kórkem áýdarmanýń kebir máseleleri (maqalalar jınaǵy). (Some theoretical problems of literary translation. Some problems of literary translation (collection of articles).) Almaty: Qazmemkórkemádebas, 1957. 3-12 pp.

[4] DúngenenoVA Á. Kókshe tarihyndaǵy Korol Lır . Maqala. (King Lear in the history of Kokshe. Article). Oner.kz, 2019.

[5] ‘King Lear’. Published August 1st 1997 by Bloomsbury Academic. 464 p. http://https://ru.wikipedia.org/wiki//Korol_Lır_Perevody_na_rýsskuı_ıazyk

[6] Korol' Lir. Perevody na russkij_jazyk. (King Lear. Translations into Russian_language) – https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C_%D0%9B%D0%B8%D1%80

[7] Shekspir V. P'esy v perevode M. Kuzmina. (Plays translated by M. Kuzmin). M.: Moskovskij rabochij, 1990. – 435 p.

[8] Shekspir. Korol' Lir. (1856). Perevod A. Druzhinina. (Translated by A. Druzhinin). Sovremennik (Contemporary), 60, 12, I. – pp.169 –342.; Shekspir V. Korol' Lir. Perevod A. Druzhinina. (King Lear. Translated by A. Druzhinin). – S.-Pb.: Izd. dom «Kristall», 2001. – 191 p. URL: http://lib.ru/SHAKESPEARE/shks_lear4.txt

[9] Shekspir V. Korol' Lir (1937). Perevod T. Shchepkinoj-Kupernik. (King Lear.1937. Translated by T. Schepkina-Kupernik). SPb.: Lenizdat, 1993. https://thelib.ru/books/shekspir_vilyam/korol_lir_perevod_schepkinoykupernik-read.html

[10] Shekspir. Korol' Lir (1949). Per. B. Pasternaka. (King Lear. Translated by B. Pasternak) M: Goslitizdat, 1960. – 435 p.

[11] Shekspir. Perevod O.Soroki (Shakespeare. Translated by O.Soroka). 1990. IV. 6. - https://theatre-library.ru/files/sh/shakespeare/shakespeare_1911.doc

[12] Kuznecov N. “Korol' Lir” na kazahskom jazyke. ("King Lear" in the Kazakh language) per. A. Kekilbaeva (Translated by A. Kekilbaev). Kazahstanskaja pravda. 2001. 22 fevralja (February 22).

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА РЕЧИ ГЕРОЕВ ДРАМЫ (НА МАТЕРИАЛЕ ТРАГЕДИИ У.ШЕКСПИРА «КОРОЛЬ ЛИР»)

Тлеулинова П.Б¹.

¹ магистрант 2 к., специальность «МО56-Переводческое дело:
синхронный перевод»

Казахский университет международных отношений
и мировых языков имени Абылай хана

Алматы, Казахстан,

e-mail: tleuinova.1996@mail.ru

Аннотация. Данная статья посвящена анализу особенностей перевода драмы как особого вида литературного произведения, которое строится исключительно на речи персонажей. Рассмотрены особенности речи героев «Короля Лира» в оригинале и в переводах на русский и казахский языки. Выбор пьесы обусловлен актуальностью темы семьи, межпоколенной связи в современном обществе.

Ключевые слова: перевод, пьеса, речь, речь персонажа

**FEATURES OF THE TRANSLATION OF THE SPEECH OF THE
HEROES OF THE DRAMA
(BASED ON THE MATERIAL OF THE TRAGEDY
OF W. SHAKESPEARE "KING LEAR»)**

Tleulinova P.B¹.

¹2nd year Master's student "M 056 - Translation, simultaneous translation"
Abylai Khan Kazakh University of International Relations and World Languages,
Almaty, Kazakhstan,
e-mail: tleulinova.1996@mail.ru

Abstract. This article is devoted to the analysis of the features of the translation of drama as a special type of literary work, which is based solely on the speech of the characters. The features of the speech of the characters of "King Lear" in the original and in translations into Russian and Kazakh languages are considered. The choice of the play is determined by the relevance of the theme of the family, the intergenerational connection in modern society.

Keywords: translation, play, speech, character speech

Статья поступила 05.03.2021